

# EEN WERELD IN CRISIS: HOE BELGIË MOET HANDELEN IN EEN NIEUWE REALITEIT

---

Kevin VERBELEN

---



© BE Defence

*Face à une nouvelle ère de tensions géopolitiques et de bouleversements économiques, la Belgique doit réagir vite et intelligemment. Tarifs américains, pression économique chinoise et instabilité russe : chaque défi est un appel à l'action. Comment notre pays peut-il protéger son économie ouverte, moderniser sa défense et rester un acteur clé dans l'Europe de demain? L'heure est venue de passer de la réaction à l'action.*

*Kevin VERBELEN, senior expert international trade en bedrijfsjurist bij Agoria, adviseert over handel, douane, exportcontroles, sancties en investeringsscreening. Hij leidt de expertengroep internationale organisaties bij de Brussels Diplomatic Academy en doceert handelsbeleid van de EU, VS en China. Hij behaalde onderscheidingen in WTO- en milieurecht.*

De wereld is niet aan het veranderen. De wereld *is* veranderd. Handelsconflicten, geopolitieke machtsspelletjes en toenemende onzekerheid in de internationale handel domineren het internationale landschap. Voor een klein land als België, met een economie die sterk afhankelijk is van export en internationale samenwerking, is het cruciaal om zich nu, doordacht, maar pijlsnel aan te passen.

## **DE DRIE KRACHTEN DIE DE WERELD ONTWRICHTEN**

Allereerst is er de dreiging van stijgende tarieven uit de Verenigde Staten. De terugkeer van Donald Trump naar het Witte Huis betekent een *revival* van zijn agressieve handelsbeleid. Tarieven van 25% op staal en aluminium is nu realiteit en er is waarschijnlijk meer op komst. De tijdelijke opschorting van tarieven in het kader van de handelsgeschillen over Boeing en Airbus lopen in april 2025 af. Dus ook zonder akkoord daarover, keren een hele reeks tarieven terug in werking nog voor Hemelvaart 2025. Ook de tarieven die de

VS heeft afgekondigd tegen China zijn niet zonder gevolgen voor Europa. Het risico op handelsafbuiging richting andere markten, waarvan de Europese een hele belangrijke is, is een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid. Die handelsafbuiging kan disruptief zijn voor de Europese industrie.

© US Government / Rawpixel / Licence Creative



Maar het probleem gaat verder dan de VS. China heeft zich gepositioneerd als een geo-economische supermacht, bereid om economische wapens in te zetten om geopolitieke doelen te bereiken. Kijk naar hun recente exportbeperkingen op kritieke grondstoffen. China voert een beleid van bijna algemene overproductie. Het zet zich daarmee in een positie waarmee het met economische macht buitenlandse beleidsdoelstellingen wil afdwingen van andere landen. Voor zeldzame aardmetalen is de EU voor 98% afhankelijk van China. Voor andere kritieke grondstoffen zijn we gemiddeld 60% afhankelijk

van China. Neem het voorbeeld van magnesium, dat gebruikt wordt om staal te legeren. Niet minder dan 95% van het magnesium dat verbruikt wordt door de EU komt van China. Als dat land morgen beslist geen magnesium meer uit te voeren naar Europa, kan dat een deel van de Europese gelegeerde staalproductie in het gedrang brengen. En we moeten niet denken dat China niet bereid is dat te doen. Het voorbeeld bestaat al voor antimoonstaal. China voert geen gram antimoonstaal meer uit naar de VS. Japan en de VS zijn daarom naarstig op zoek naar alternatieve leveranciers. Die vinden ze in Europa en in het bijzonder in België. Om echter aan de vraag te voldoen, zijn bijkomende investeringen nodig. Maar die investeringen moeten ook terugverdiend worden. Als China plots beslist zijn voorraad antimoonstaal uit stock te halen en op de wereldmarkt te verkopen, dan zal de nu extreem hoge prijs voor antimoonstaal op disruptieve manier kelderen en de terugverdienmodellen van de investeringen in Europa naar de prullenmand verwijzen. De bovenstaande voorbeelden wijzen erop dat het dus niet zomaar om handelsmaatregelen gaat; het zijn strategische zetten in een groter spel dat Europa direct raakt.



© Wikipedia

En dan is er nog Rusland. Terwijl de oorlog in Oekraïne voortwoedt, wordt het steeds duidelijker dat Europa zijn defensie niet langer kan outsourcen aan de Verenigde Staten. De toekomst van Oekraïne is onvoorspelbaar – en het is nog maar de vraag of Europa een plaats krijgt aan tafel als het over die toekomst zal gaan – maar één ding is zeker: ongeacht de uitkomst van de oorlog in Oekraïne, zal Europa zijn eigen verdedigingscapaciteit moeten heropbouwen, niet enkel omwille van Donald Trump, maar in het bijzonder omwille van de oorlogslust bij het Russische establishment. Belangrijk om op te merken is dat België in de oefening in het opschalen van de Europese defensiemogelijkheden een rol kan én moet spelen.

Al het bovenstaande vormt een giftige mix voor een kleine, open economie zoals die van België. Maar in plaats van verlamd te raken door de omvang van de uitdaging, moeten we deze realiteit aanwenden om strategische keuzes te maken en te werken aan een veiligheidseconomie.

## **DE GEVOLGEN VOOR BELGIË NOPEN ONS TOT STRATEGISCHE KEUZES OP KORTE TERMIJN**

Tarieven uit het westen, hybride oorlogvoering uit het noorden en een op geo-economische motieven geïnspireerd afdwingingsbeleid uit het oosten: voor België zijn de implicaties van deze mondiale dynamiek enorm. Van alle Europese lidstaten is in ons land de economische kwetsbaarheid misschien wel het meest voelbaar. Onze industrieën hebben veel belang bij stabiele aanvoerlijnen en eerlijke handel. Zij worden rechtstreeks getroffen door de geopolitieke ontwikkelingen.

Tarieven zullen we moeten ondergaan, maar indien we de Europese eenheid bewaren, kunnen we een vuist maken tegen de dreigingen uit het oosten en het westen. Waar België echter wel voor een eigen en volledig individuele opdracht



staat, is het minstens behalen van de NAVO-doelstelling van 2% van het bbp voor defensie-uitgaven op heel korte termijn. In de wandelgangen van het NAVO-hoofdkwartier wordt ook heel duidelijk aangegeven dat die doelstelling de norm zal worden en de eigenlijke doelstelling eerst naar 3% en dan naar 3,6% zal worden opgedreven. Zonder een duidelijke strategie halen we dit nooit, met alle mogelijk gevolgen van dien (zowel op militair als op politiek en economisch vlak). Daarom moet België economische inefficiëntie wegwerken en een defensieapparaat uit de grond stampen dat in staat is adequaat bij te dragen tot de verdediging van het NAVO-grondgebied.

Maar meer geld alleen is niet voldoende. De bureaucratische rompslomp rond exportvergunningen, alsook de gebrekkige financiering uit de private sector, in combinatie met strenge regels rond onderzoek en ontwikkeling naar alle mogelijke veiligheidstechnologieën, belemmeren innovatie en schaalvergroting. In een wereld waar snelheid en slagkracht het verschil maken, dienen die obstakels met een rotvaart weggewerkt te worden.



## **WAT BELGIË MOET DOEN: VAN REACTIE NAAR ACTIE**

Dus, wat is het antwoord? Zoals Paul Krugman zou zeggen: “Het is tijd om te stoppen met halfslachtige maatregelen en de realiteit onder ogen te zien”. België moet keuzes maken... en snel.

### **1. Export vergemakkelijken**

België zou exportvergunningen voor militaire goederen binnen de EU moeten afschaffen en een *dual-use*-benadering moeten hanteren. Het vereenvoudigen van administratieve processen kan innovatie en productie een broodnodige impuls geven.

### **2. Slim in defensie investeren**

Het verhogen van defensie-uitgaven is onvermijdelijk, maar hoe die middelen worden besteed, is cruciaal. Prioriteit moet worden gegeven aan Belgische bedrijven en strategische sectoren, waarbij gebruik wordt gemaakt van EU-regels, zoals een meer opportunistisch gebruik van artikel 346 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, om de binnenlandse industrie te beschermen en te laten groeien. Daarnaast moet ook actief gezocht worden naar stimuli om interoperabiliteit, *joint ventures* en fusies te bevorderen. De Amerikanen zijn een paar decennia geleden door eenzelfde proces gegaan en nu is het aan Europa.

### **3. Onderzoek en ontwikkeling stimuleren**

Beperkingen op defensiegerelateerd academisch onderzoek moeten worden opgeheven. Zoals ook het VARIO-advies aangeeft, laten we het best de richtlijn Muyters vallen. België moet investeren in opkomende technologieën zoals kunstmatige intelligentie, cyberdefensie en dronetechnologie. Een federale taskforce kan helpen een kader te scheppen waarin zowel universiteiten als de private sector floreren.

### **4. Europese samenwerking omarmen**

Belgische bedrijven moeten hun schaal vergroten door middel van fusies en overnames, zodat ze Europese spelers van formaat worden. Dit voorkomt dat ze zelf overnameprooi worden en zou depositie van België binnen de EU versterken. De overheden dienen daarom een beleid te voeren dat Belgische bedrijven stimuleert tot overnames en fusies en dat financiële instellingen ondersteunt in de fusie- en overnameambities van onze bedrijven. Beslissingscentra, ook in de privésector, dichtbij Brussel houden, is een strategische keuze voor verankering van de industrie in België.

### **5. Zich op hybride oorlogvoering voorbereiden**

De toekomst van oorlogvoering – en handel – zal hybride zijn. Cyberaanvallen, aanvallen op kritieke technologie en economische sancties: België moet een mentaliteit van strategische paraatheid omarmen. Het opzetten van een soort “oorlogseconomie” is te zwaar uitgedrukt, maar de uitbouw van een veiligheidseconomie is noodzakelijk. Dat betekent niet alleen investeren in tanks en drones, maar ook in innovatie en veerkracht. Dat betekent dat de bevolking meegenomen moet worden in dat verhaal en mee de mentaliteit



moet veranderen. Dat betekent dat de defensiecapaciteiten als voorwaarde gelden om duurzame, sociale en gezondheidsdoelen na te streven. Dat betekent dat niet enkel het politieke niveau, maar ook de administraties mee de mentaliteit moeten wijzigen, zich moeten inlaten met de industriële realiteit en moeten handelen, niet vanuit een warme stoel aan een bureau in een anoniem overheidsgebouw, maar met de twee voeten in de realiteit.

## **CONCLUSIE: DE TIJD VAN AARZELING IS VOORBIJ**

We leven in een tijdperk van disruptie. Voor België betekent dit dat oude manieren van denken en handelen niet langer volstaan. De wereld van vandaag vraagt om lef, snelheid en visie.

De keuzes die we nu maken – of en hoe we nú investeren in onze industrieën, de bureaucratie aanpakken en onze defensiecapaciteiten uitbreiden – zullen bepalen of België een speler blijft of slechts een pion wordt in het mondiale schaakspel.

De boodschap is simpel: aarzel niet, handel nu.

*Trefwoorden: Geopolitiek,  
economie, defensie-industrie*

